

Súd: Krajský súd Nitra
Spisová značka: 5CoP/26/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4618201007
Dátum vydania rozhodnutia: 27. 09. 2019
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Vladimír Pribula
ECLI: ECLI:SK:KSNR:2019:4618201007.1

Uznesenie

Krajský súd v Nitre, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Vladimíra Pribulu a sudcov JUDr. Borisa Minksa a JUDr. Olivera Kolenčíka, vo veci spôsobilosti na právne úkony K. U., nar. XX.XX.XXXX, bytom „„, zastúpeného súdom ustanoveným opatrovníkom: „S.“ Z. U. W., U. XX, W., o návrhu osoby obmedzenej v spôsobilosti na právne úkony o navrátenie spôsobilosti na právne úkony, za účasti prokurátora, o odvolaní navrhovateľa K. U. proti uzneseniu Okresného súdu Topoľčany zo dňa 22. januára 2019, č. k. 9Ps/8/2018-65, takto

rozhodol:

Odvolací súd napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie **p o t v r d z u j e**.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Topoľčany (súd prvej inštancie podľa § 12 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok, ďalej len „CSP“) uznesením konanie zastavil s tým, že navrhovateľ môže ďalší návrh o navrátenie spôsobilosti na právne úkony podať najskôr po uplynutí šiestich mesiacov od právoplatnosti tohto uznesenia. O trovách účastníkov rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania. O trovách dôkazov rozhodol tak, že ich platí štát.

2. Rozhodnutie právne odôvodnil s poukazom na § 231, § 239, § 240 ods. 1, § 243 ods. 1, § 244, § 247 ods. 1, 2, § 52 a § 251 ods. 1 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „CMP“).

3. V odôvodnení uznesenia uviedol, že dňa 13.04.2018 bol Okresnému súdu Topoľčany doručený návrh K. U., nar. XX.XX.XXXX na navrátenie spôsobilosti na právne úkony. Návrh odôvodnil tým, že si je vedomý svojich omylov a chýb, ktoré v živote urobil. Tieto chyby boli spôsobené jeho duševným ochorením. Teraz sa nachádza v W. a úspešne sa lieči.

4. Vykonaným dokazovaním zistil, že Okresný súd Nitra rozsudkom č. k. 13Ps/89/2016-49 zo dňa 15.06.2017, právoplatným dňa 01.08.2017 obmedzil K. U., nar. XX.XX.XXXX v spôsobilosti na právne úkony tak, že nie je spôsobilý vykonávať finančné záležitosti a operácie, nakladať s finančnými prostriedkami v hodnote vyššej ako 50 eur, rozhodovať o svojej zdravotnej a sociálnej starostlivosti, uzatvárať akékoľvek zmluvné vzťahy, konať pred štátnymi orgánmi, orgánmi verejnej správy, súdmi, finančnými inštitúciami, bankovými inštitúciami a inštitúciami poskytujúcimi služby. Za opatrovníka mu bol ustanovený T. U., nar. XX.XX.XXXX s tým, že opatrovník je oprávnený ho zastupovať v rozsahu obmedzenia spôsobilosti na právne úkony. Uznesením Okresného súdu Nitra č. k. 11Ps/26/2017-12 zo dňa 17.10.2017, právoplatným dňa 07.11.2017 bol odvolaný z funkcie opatrovníka T. U. a zároveň bol ustanovený opatrovník „S.“, Z. U. W., U. XX, W..

5. Zo záverov znaleckého posudku č. 26/2018 vypracovaného znalkyňou T.. O. U. dňa 20.09.2018 vyplýva, že vyšetrovaný K. U. trpí reziduálnou schizofréniou, bez známok

dekompenzácie a postprocesuálnym defektom osobnosti. Znalčkyňa uviedla, že na rozdiel od znaleckého dokazovania z roku 2017, kedy bolo naposledy vykonané znalecké dokazovanie, pri aktuálnom vyšetrení nebola manifestná psychotická kvalita stavu, to znamená, že neboli jednoznačne zistené poruchy vnímania a myslenia, vďaka pravidelnej medikácii v chránenom prostredí zariadenia sociálnych služieb. U menovaného aktuálne dominuje postprocesuálny defekt osobnosti a nedostatočný náhľad na ochorenie. Menovaný síce netrpí toho času akútnou dekompenzáciou schizofrénneho ochorenia, je však uňho prítomný postprocesuálny defekt osobnosti, ktorý sa prejavuje emočným zúžením, nereálnymi predstavami o svojom ďalšom fungovaní, nedostatočným nadhľadom na svoje ochorenie. Postprocesuálny defekt je trvalý, ireverzibilný a hlboko narúša osobnosť menovaného. Znalčkyňa neodporučila vrátiť vyšetrovanému spôsobilosť na právne úkony ani v čiastočnom rozsahu.

6. Na pojednávaní konanom dňa 22.01.2019 znalčkyňa T. O. U. zotrvala na záveroch predloženého znaleckého posudku. Uviedla, že K. U. vyšetruovala v júli v roku 2018 v Z. „S.“ W.. Menovaný v podmienkach zariadenia funguje dobre, nie je konfliktný, nevyžaduje zvýšený dohľad ani starostlivosť, avšak ide o človeka trpiaceho viac ako 20 rokov závažným duševným ochorením, opakovanými psychiatrickými hospitalizáciami, ktoré boli časté hlavne preto, že opakovane nedodržiaval liečebný režim, to znamená neužíval lieky. Toto ochorenie je paranoidná schizofrénia, ktorá pri nedostatočnej liečbe, či už z dôvodu nespolupráce pacienta alebo z dôvodu nedostatočnej účinnosti medikamentov, vedie k trvalému poškodeniu osobnosti. Vzniká tzv. postprocesuálny defekt, ktorý výrazne narúša fungovanie pacienta, tak je tomu aj u K. U.. Na rozdiel od predchádzajúceho znaleckého vyšetrenia T. O. U. neboli prítomné manifestné bludy alebo halucinácie a klinickému obrazu dominoval postprocesuálny defekt osobnosti. Osoba s takýmto defektom nedokáže adekvátne fungovať mimo chránených podmienok zariadenia, starostlivosti rodiny alebo okolia, to znamená, že nedokáže si zabezpečiť bývanie, ďalšie fungovanie a kontakt s inštitúciami, účelne hospodáriť s finančnými prostriedkami, je narušená tvorba súdov a úsudkov. Navyše vzhľadom na opakované vysadenie liečby zo strany K. U. je vysoký predpoklad, že pokiaľ by bola liečba len na ňom, došlo by k jej opätovnému vysadeniu a tým pádom aj k dekompenzácií základného ochorenia s hroziacimi poruchami správania, či už voči sebe alebo okoliu.

7. Navrhovateľ požadoval navrátenie spôsobilosti na právne úkony z dôvodu, že jeho zdravotný stav sa po umiestnení do Z. W. podstatne zlepšil. V civilnom živote pred umiestnením do zariadenia nemal možnosť sa riadne liečiť, nakoľko jeho psychiater mu neustále menil diagnózy. Momentálne sa cíti veľmi dobre a je presvedčený, že v riadnom civilnom živote by mu postačovala ambulantná liečba, počas ktorej by užíval tie isté lieky. Navrhovateľ ďalej uviedol, že vie, že je psychiatrický pacient, no snaží sa o zaradenie do riadneho života. Vie pracovať okolo domu a zamestnanie by si vedel nájsť. V W. je umiestnený od augusta minulého roka.

8. Vykonaným dokazovaním súd prvej inštancie považoval za preukázané, že obmedzený v spôsobilosti na právne úkony K. U. aj naďalej trpí reziduálnou schizofrénom, bez známk dekompenzácie a postprocesuálnym defektom osobnosti. Znalčkyňa uviedla, že pri aktuálnom vyšetrení nebola manifestná psychotická kvalita stavu, t. j. neboli jednoznačne zistené poruchy vnímania a myslenia, a to vďaka pravidelnej medikácii v chránenom prostredí zariadenia sociálnych služieb. Menovaný síce netrpí toho času akútnou dekompenzáciou schizofrénneho ochorenia, je však uňho prítomný postprocesuálny defekt osobnosti, ktorý sa prejavuje emočným zúžením, nereálnymi predstavami o svojom ďalšom fungovaní, nedostatočným nadhľadom na svoje ochorenie. Postprocesuálny defekt je trvalý, ireverzibilný a hlboko narúša osobnosť menovaného. Vzhľadom na zdravotný stav navrhovateľa a závery znaleckého posudku, v zmysle ktorých znalčkyňa neodporučila navrhovateľovi vrátiť čo i len čiastočne spôsobilosť na právne úkony, má súd za to, že obmedzenie spôsobilosti na právne úkony v pôvodnom rozsahu je nutné ponechať, a preto konanie v zmysle § 247 ods. 1 CMP zastavil. Súd zároveň v súlade s § 247 ods. 2 CMP vyslovil, že navrhovateľ môže ďalší návrh o navrátenie spôsobilosti na právne úkony podať najskôr po uplynutí šiestich mesiacov od právoplatnosti tohto uznesenia.

9. O trovách konania účastníkov rozhodol súd podľa § 52 CMP, v zmysle ktorého žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania, ak tento zákon neustanovuje inak. O trovách konania štátu, ktoré vznikli v súvislosti so znaleckým dokazovaním, súd rozhodol podľa § 251 ods. 1 CMP, v zmysle ktorého trovy dôkazov v konaní o spôsobilosti na právne úkony platí štát.

10. Proti tomuto rozsudku podala odvolanie osoba, o ktorej spôsobilosti sa koná (navrhovateľ), žiadajúc prinavrátenie spôsobilosti na právne úkony.

11. K odvolaniu navrhovateľa sa vyjadril prokurátor tak, že uznesenie prvoinštančného súdu považuje za správne, pretože neboli splnené predpoklady na zmenu obmedzenia spôsobilosti na právne úkony. Poukázal na závery znaleckého posudku.

12. Krajský súd v Nitre, ako súd odvolací podľa § 34 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) po zistení, že odvolanie bolo podané oprávnenou osobou v zákonom stanovenej lehote, neviazaný rozsahom odvolania (§ 65 CMP) a ani dôvodmi odvolania (§ 66 CMP) prejednal odvolanie bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP) a dospel k záveru, že odvolanie navrhovateľa, o ktorého spôsobilosti na právne úkony sa koná, nie je dôvodné. S poukazom na uvedené, odvolací súd napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie ako vecne správne podľa § 387 ods. 1, 2 CSP potvrdil.

13.1. Podľa § 387 ods. 1 CSP odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne.

13.2. Podľa § 387 ods. 2 CSP, ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

13.3. Podľa § 2 ods. 2 CMP, na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.

13.4. Podľa § 234 ods. 2 CSP, ak nie je ďalej ustanovené inak, použijú sa na uznesenie primerane ustanovenia o rozsudku.

14. Konceptia zjednodušeného rozhodnutia odvolacieho súdu v zmysle § 387 ods. 2 CSP vychádza zo situácie, že ak odvolací súd zastáva názor, že súd prvej inštancie nielen vecne správne rozhodol, ale v odôvodnení sa správne argumentačne vysporiadal so skutkovým stavom i právnym posúdením, v takom prípade nemusí vyhotovovať štandardné rozhodnutie s náležitosťami podľa § 220 CSP, ale obmedzí sa len na konštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia. Odvolací súd zároveň môže doplniť ďalšie dôvody na zdôraznenie správnosti preskúmaného rozhodnutia.

15. Odvolací súd preskúmajúc dôvodnosť podaného odvolania dospel k záveru, že súd prvej inštancie správne zistil vo veci skutočný stav, vec právne posúdil v súlade so zákonom a následne správne rozhodol správne, keď zastavil konanie a vylúčil možnosť účinne podať opätovný návrh vo veci po uplynutí 6 mesiacov od právoplatnosti. Obdobne to platí o trovách konania. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožňuje s dôvodmi rozhodnutia súdu prvej inštancie uvedenými v odôvodnení rozsudku, preto naň v ďalšom odkazuje a nebude ich nadbytočne opakovať (§ 387 ods. 2 CSP).

16. Konanie o spôsobilosti na právne úkony je upravené v druhom diele Civilného mimosporového poriadku v ustanoveniach § 231 až § 251.

17.1. Podľa § 231 CMP v konaní o spôsobilosti na právne úkony súd rozhoduje o a/ obmedzení spôsobilosti fyzickej osoby na právne úkony, b/ zmene obmedzenia spôsobilosti fyzickej osoby na právne úkony, c/ navrátení spôsobilosti na právne úkony.

17.2. Podľa § 233 ods. 1 CMP návrh na začatie konania môže podať blízka osoba, poskytovateľ zdravotnej starostlivosti, poskytovateľ sociálnych služieb alebo ten, o koho spôsobilosti sa má konať.

17.3. Ustanovenie § 233 ods. 1 CMP vymedzuje okruh aktívne legítimovaných subjektov, ktoré oprávnených podať návrh na začatie konania o obmedzení spôsobilosti fyzickej osoby a o navrátení spôsobilosti na právne úkony.

18. Obmedzenie spôsobilosti na právne úkony je u každej fyzickej osoby veľmi závažným zásahom do jej základných práv a slobôd, a preto rozhodnutie o obmedzení spôsobilosti na právne úkony môže vydať jedine súd v osobitnom súdnom konaní a to výlučne z dôvodov, ktoré sú výslovne uvedené v zákone.

19. V zmysle ustanovenia § 10 ods. 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov, takýmto dôvodom môže byť iba tá skutočnosť, že fyzická osoba je v reálnom živote schopná robiť iba niektoré právne úkony, pretože: a/ trpí duševnou poruchou, ktorá nie je len prechodná, b/ nadmerne požíva alkoholické nápoje, iné omamné prostriedky alebo jedy.

20. V preskúmvanej veci ide o konanie, ktoré možno začať aj bez návrhu (§ 23 ods. 2 CMP), čo vyplýva z tej skutočnosti, že v zmysle Civilného sporového poriadku konanie možno začať bez návrhu, pokiaľ to tento zákon nevylučuje, t. j. neustanovuje inak. Konanie nemožno začať bez návrhu, pokiaľ zákon ustanoví, že sa môže začať len na návrh (napr. podľa § 87 CMP konanie o povolenie uzavrieť manželstvo sa začína len na návrh). Ak však zákon neobsahuje odlišnú úpravu, konanie možno začať aj bez návrhu.

21. Platná právna úprava Občianskeho zákonníka pri identifikácii možného rozsahu zásahu do spôsobilosti fyzických osôb na právne úkony diferencuje, pričom z ustanovenia § 8 OZ vyplýva možnosť súdu: - obmedziť spôsobilosť fyzickej osoby na právne úkony, alebo pozbaviť fyzickú osobu spôsobilosti na právne úkony. Napriek dikcii vyplývajúcej z hmotného práva treba konštatovať, že moderné právne úpravy, ako aj rozhodnutia európskych súdnych autorít v snahe o zachovanie relevantného a rovného postavenia osôb so zdravotným postihnutím netoleruje možnosť úplného pozbavenia fyzickej osoby spôsobilosti na právne úkony. Tak ako vyplýva z čl. 12 Dohovoru, právny systém štátu musí rešpektovať spôsobilosť osôb so zdravotným postihnutím vo všetkých oblastiach života na rovnakom základe s ostatnými, v právnych vzťahoch musia existovať primerané a účinné záruky s cieľom zabrániť zneužitiu v súlade s medzinárodným právom v oblasti ľudských práv. Tieto záruky musia byť primerané tomu, do akej miery si uvedené opatrenia vyžadujú ochranu záujmov danej osoby, musia podliehať pravidelnej a nezávislej kontrole a predchádzať, resp. zabráňovať konfliktu záujmov. (Smyčková, R., Števček, M, Tomašovič, M., Kotrecová, A. a kol. Civilný mimosporový poriadok. Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2017, 777 s.).

22. Rozhodnutie o obmedzení spôsobilosti fyzickej osoby na právne úkony súd vydá vtedy, ak existuje niektorý zo zákonných dôvodov, teda fyzická osoba trpí duševnou poruchou, ktorá nie je len prechodná alebo pre nadmerné požívanie alkoholických nápojov, omamných prostriedkov, či jedov a v dôsledku týchto osoba nie je schopná robiť niektoré, resp. žiadne právne úkony. Samotná existencia faktorov umožňujúcich obmedziť rozsah spôsobilosti konať s právnym následkom sama osebe nestačí a rozhodnutie súdu je viazané na predpoklad, že z uvedených dôvodov fyzická osoba nie je spôsobilá robiť právne úkony. Existencia uvedených predpokladov je predmetom dokazovania, pričom súd v tomto konaní v zmysle základných princípov je povinný zistiť skutočný stav veci a je povinný vykonať dôkazy potrebné na zistenie skutočného stavu, aj keď ich účastníci nenavrhlí (čl. 6 Základných princípov, § 35, 36 CMP). Konanie o zmene obmedzenia spôsobilosti fyzickej osoby na právne úkony umožňuje súdu zohľadniť tzv. výhradu zmeny pomerov (clausula rebus sic stantibus). Duševná porucha ani existencia závislosti spôsobujúcej obmedzenie spôsobilosti konať s právnym následkom nemôže byť krátkodobá. Občiansky zákonník v § 10 predpokladá, že ide o stav trvalý po určitú kvalifikovanú dobu, ale súčasne nevylučuje, že „zdravotný“ stav fyzickej osoby sa môže zmeniť. To zakladá možnosť iniciovať konanie o zmene obmedzenia spôsobilosti fyzickej osoby na právne úkony. (Smyčková, R., Števček, M, Tomašovič, M., Kotrecová, A. a kol. Civilný mimosporový poriadok. Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2017, 778 s.).

23. Odvolací súd z obsahu spisu zistil, že rozsudkom Okresného súdu Nitra č. k. 13Ps/89/2016-49 zo dňa 15.6.2017 bola osobe, o ktorej spôsobilosti sa koná (navrhovateľ), obmedzená spôsobilosť na právne úkony a bola jej ustanovená osoba opatrovníka v osobe T. U.. Uznesením č. k. 11Ps/26/2017-12 zo dňa 17.10.2017 Okresný súd Nitra odvolal ustanoveného opatrovníka a za opatrovníka ustanovil „S“.

24. Na zdôraznenie správnosti rozsudku súdu prvej inštancie odvolací súd uvádza, že znaleckým posudkom bola zistená prítomnosť postprocesuálneho defektu osobnosti, ktorý sa prejavuje emočným zúžením, nereálnymi predstavami o svojom ďalšom fungovaní, nedostatočným náhľadom na svoje ochorenie. Postprocesuálny defekt je trvalý, ireverzibilný a hlboko narúša osobnosť menovaného. V súlade s odborným pohľadom znalca neboli splnené podmienky pre prinavrátenie spôsobilosti na právne úkony ani v čiastočnom rozsahu (viď. znalecký posudok str. 14, III. záver). Navrhovateľ sa dožadoval navrátenia spôsobilosti na právne úkony, čo za danej situácie bolo navrhovateľom nekriticky vyhodnocované ako náležité, pritom však uvedená nereálnosť jeho požiadavky podľa názoru odvolacieho súdu len preukazovala stav znalkyňou konštatovaného defektu s nemožnosťou navrátenia spôsobilosti, a to ani v čiastočnom rozsahu. Najmä vzhľadom na trvalosť defektu a jeho (znalcom

predpokladanú) ireverzibilitu bolo na mieste rozhodnúť o vylúčení možnosti podať návrh v tejto veci navrhovateľom v stanovenej lehote 6 mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia. Správnosť odvolacím súdom preskúmaného uznesenia sa týkala aj rozhodnutia o trovách účastníkov a štátu.

25. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol súd podľa § 52 CMP v spojení s § 396 ods. 1 CSP tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

26. Toto rozhodnutie prijal senát odvolacieho súdu pomerom hlasov 3 : 0 (§ 393 ods. 2 veta druhá Civilného sporového poriadku v spojení s § 3 ods. 9 posledná veta zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).